

GÓP Ý DỰ THẢO SỬA ĐỔI HIẾN PHÁP 1992

TRẦN VĂN KHÁNH (*)

Việc tổ chức lấy ý kiến của đông đảo quần chúng nhân dân về Dự thảo sửa đổi Hiến pháp năm 1992 là một đợt sinh hoạt chính trị có ý nghĩa to lớn, thể hiện sự phát huy dân chủ và thực hành dân chủ một cách rộng rãi, nhằm thu hút trí tuệ, ý chí, tình cảm, nguyện vọng, quyền lợi của toàn dân tham gia đóng góp vào các sự kiện chính trị quan trọng của đất nước. Thông qua đợt sinh hoạt chính trị này góp phần củng cố sức mạnh khối đại đoàn kết dân tộc về ý chí và hành động, thực hiện thắng lợi sự nghiệp bảo vệ và xây dựng Tổ quốc Việt Nam xã hội chủ nghĩa.

Có thể khẳng định bản Dự thảo sửa đổi Hiến pháp năm 1992 đã kế thừa những giá trị lý luận khoa học, phản ánh đúng đắn thực tiễn cách mạng Việt Nam, thể hiện trong nội dung các bản Hiến pháp năm 1946; 1959; 1980 và 1992. Đồng thời cũng là sự thể chế hóa Cương lĩnh xây dựng đất nước trong thời kỳ quá độ lên CNXH (bổ sung phát triển năm 2011) và các Văn kiện Đại hội Đảng toàn quốc lần thứ XI.

Đóng góp cho Dự thảo sửa đổi Hiến pháp

1. Sự thống nhất giữa lý luận khoa học và thực tiễn cách mạng Việt Nam thể hiện trong Điều 4 Dự thảo sửa đổi Hiến pháp năm 1992.

Lịch sử loài người kể từ khi có giai cấp cho đến nay là lịch sử đấu tranh giai cấp. Trong cuộc đấu tranh ấy, bộ phận giác ngộ nhất, tích cực nhất, kiên quyết nhất đấu tranh cho lợi ích

của giai cấp mình là các chính đảng chính trị và như thế, bất kỳ các đảng chính trị nào cũng mang bản chất giai cấp. Nhiệm vụ cơ bản bao trùm mọi hoạt động của các chính đảng là tìm ra con đường, phương pháp để thực hiện được lợi ích của giai cấp mình. V.I. Lênin cho rằng: “Cuộc đấu tranh của các chính đảng là biểu hiện hoàn chỉnh, đầy đủ và rõ rệt nhất cuộc đấu tranh chính trị của các giai cấp”⁽¹⁾. Mặt khác, trong các xã hội có giai cấp đối kháng, thì tư tưởng thống trị trong xã hội bao giờ cũng là tư tưởng của giai cấp thống trị. Nền tảng vật chất của sự thống trị ấy là quan hệ sản xuất thống trị, thể hiện lợi ích của giai cấp thống trị. Công cụ vật chất để thực hiện sự thống trị ấy của giai cấp thống trị đối với mọi mặt của đời sống xã hội là hệ thống bộ máy chính quyền nhà nước của giai cấp thống trị. Như vậy, suy cho cùng, về bản chất của một chế độ chính trị xã hội thì không thể có đa nguyên chính trị, đa đảng đối lập thật sự với ý nghĩa là luật pháp của giai cấp thống trị cho phép các đảng phái chính trị tự do hoạt động đấu tranh lật đổ chế độ chính trị của xã hội đó.

Đối với cách mạng xã hội chủ nghĩa, khi giai cấp vô sản với đội tiên phong là Đảng Cộng sản lãnh đạo quần chúng nhân dân giành được chính quyền, giai cấp thống trị, áp bức, bóc lột bị xóa bỏ và như thế giai cấp đối kháng không còn nữa, lợi ích của các giai tầng trong xã hội về cơ bản là thống nhất, chịu sự lãnh đạo của Đảng Cộng sản. Đây cũng chính là cơ

(*) NGƯT. TS. Nguyễn Phó Hiệu trưởng Trường Cán bộ thành phố Hồ Chí Minh, Phó Tổng biên tập Tạp chí Phát triển Nhân lực

(1) V.I. Lênin: *Toàn tập*, Nxb. Tiến bộ, Mátxcova, 1980, t. 12, tr. 164.

sở kinh tế, chính trị - xã hội khách quan để không thực hiện đa nguyên chính trị, đa đảng đối lập.

Quá trình phát triển của cách mạng Việt Nam từ đầu thế kỷ XX tới nay, dưới sự lãnh đạo của Đảng Cộng sản Việt Nam - thành quả của sự kết hợp giữa chủ nghĩa Mác – Lênin với phong trào công nhân và phong trào yêu nước ở Việt Nam, tiêu biểu cho lương tâm và trí tuệ, đạo đức và văn minh của dân tộc và thời đại, đã lãnh đạo toàn thể nhân dân ta giành được những thắng lợi vĩ đại. Như vậy, cả lý luận và thực tiễn cho thấy Điều 4 Dự thảo sửa đổi Hiến pháp là hoàn toàn đúng đắn.

So với Hiến pháp năm 1992, trong Dự thảo sửa đổi Hiến pháp lần này được bổ sung và phát triển sâu sắc, đầy đủ và khoa học hơn về bản chất và quy luật vận động phát triển của Đảng.

Điều 4 Dự thảo sửa đổi Hiến pháp 1992:

1. Đảng Cộng sản Việt Nam, đội tiên phong của giai cấp công nhân, đồng thời là đội tiên phong của nhân dân lao động và của dân tộc Việt Nam, đại biểu trung thành lợi ích của giai cấp công nhân, nhân dân lao động và của cả dân tộc, lấy chủ nghĩa Mác – Lênin và tư tưởng Hồ Chí Minh làm nền tảng tư tưởng, là lực lượng lãnh đạo Nhà nước và xã hội.

2. Đảng gắn bó mật thiết với nhân dân, phục vụ nhân dân, chịu sự giám sát của nhân dân, chịu trách nhiệm trước nhân dân về những quyết định của mình.

3. Các tổ chức của Đảng và đảng viên hoạt động trong khuôn khổ Hiến pháp và pháp luật.

Điều 4 ở trên đã khẳng định bản chất giai cấp công nhân và quy luật vận động phát triển của Đảng một cách khoa học, điều đó thể hiện ở các góc độ sau:

- Đảng tuyệt đối trung thành với lợi ích của giai cấp công nhân, nhân dân lao động và của dân tộc. Đảng ra đời, tồn tại và phát triển, tất cả là để “phụng sự Tổ quốc, phục vụ nhân dân”.

- Đảng lấy chủ nghĩa Mác – Lênin và tư tưởng Hồ Chí Minh làm nền tảng tư tưởng và kim chỉ nam cho hành động.

- Sức mạnh của Đảng là gắn bó mật thiết với nhân dân, tôn trọng quyền làm chủ của nhân dân và chịu sự giám sát của nhân dân.

- Đảng lãnh đạo Nhà nước và xã hội và chịu trách nhiệm trước nhân dân về những quyết định của Đảng.

- Đảng là một khối thống nhất ý chí và hành động có kỷ luật của Đảng nghiêm minh, các tổ chức Đảng và đảng viên hoạt động trong khuôn khổ Hiến pháp và pháp luật.

Tuy nhiên, theo chúng tôi, Khoản 3 Điều 4 ở trên nên sửa lại như sau: “Các tổ chức Đảng và đảng viên *phải gương mẫu* hoạt động *đúng* với Hiến pháp và pháp luật”.

Sửa lại như vậy sẽ rõ hơn, chủ động, tích cực hơn, đồng thời còn thể hiện và khẳng định vai trò tiên phong gương mẫu, ý thức tổ chức kỷ luật cao của các tổ chức của Đảng và đảng viên trong thực thi Hiến pháp và pháp luật.

2. *Nền tảng kinh tế của chế độ xã hội xã hội chủ nghĩa mà nhân dân ta xây dựng.*

Chương III. Kinh tế, xã hội, văn hóa, giáo dục, khoa học, công nghệ và môi trường – Dự thảo sửa đổi Hiến pháp năm 1992.

Tôi góp ý hai ý kiến sau:

Một là: Chương này nên tách ra thành hai chương như sau:

Chương III. Kinh tế, xã hội, từ điều 53 đến điều 63.

Chương IV. Văn hóa, giáo dục, khoa học, công nghệ và môi trường.

Sở dĩ nên tách ra như vậy, bởi lẽ:

- *Thứ nhất*, kinh tế, xã hội là nền tảng vật chất của đời sống chính trị xã hội, mà xét đến cùng là bộ phận quyết định chế độ chính trị, quyết định kiến trúc thượng tầng của một Hình thái kinh tế - xã hội. Mặt khác, nước ta đang trong quá trình xây dựng kinh tế thị trường định

hướng xã hội chủ nghĩa, vấn đề này còn mới mẻ, vẫn phải tiếp tục nghiên cứu và làm rõ, việc tách ra thành một chương riêng sẽ nhận thức và thực hiện rõ hơn, sâu sắc hơn.

- *Thứ hai*, những vấn đề trên có nội hàm khác nhau, để một chương là quá dài, sẽ khó khăn trong việc thể chế hóa trong hệ thống luật pháp về sau, cũng như việc nhận thức và thực hiện vấn đề này.

Hai là: Điều 54 Dự thảo sửa đổi Hiến pháp 1992.

Ngoài khoản 1 và 2 giữ nguyên.

Theo chúng tôi cần giữ lại Điều 19 Hiến pháp năm 1992, thành khoản 3:

3. Kinh tế nhà nước được củng cố và phát triển, nhất là trong các ngành và lĩnh vực then chốt, giữ vai trò chủ đạo, cùng với kinh tế tập thể ngày càng trở thành nền tảng vững chắc của nền kinh tế quốc dân.

Sở dĩ phải có điều này, bởi vì:

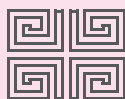
Thứ nhất, Cương lĩnh xây dựng đất nước trong thời kỳ quá độ lên chủ nghĩa xã hội (Bổ sung, phát triển năm 2011), khẳng định: “Kinh tế nhà nước giữ vai trò chủ đạo. Kinh tế tập thể được không ngừng củng cố và phát triển. Kinh tế nhà nước cùng với kinh tế tập thể ngày càng trở thành nền tảng vững chắc của nền kinh tế quốc dân”⁽²⁾. Còn Chiến lược phát triển kinh tế - xã hội 2011 – 2020, cũng chỉ rõ: “Phải tăng cường tiềm lực và nâng cao hiệu quả của kinh tế nhà nước. Kinh tế nhà nước giữ vai trò chủ đạo, là lực lượng vật chất quan trọng để Nhà nước định hướng và điều tiết nền kinh tế, góp phần ổn định kinh tế vĩ mô”⁽³⁾. Như vậy, Hiến pháp và pháp luật chỉ là sự thể chế hóa,

cụ thể hóa Cương lĩnh và các Văn kiện của Đại hội Đảng. Mặt khác, cũng chưa có bất kỳ cơ sở lý luận và thực tiễn nào cho rằng những vấn đề trên là sai. Do vậy cần đưa vào Hiến pháp (sửa đổi) lần này những nội dung trên.

Thứ hai, ta biết rằng, trong một cơ sở hạ tầng thì quan hệ sản xuất thống trị bao giờ cũng giữ địa vị chi phối các quan hệ sản xuất khác. Đồng thời, nó cũng chính là nền tảng kinh tế, vật chất của kiến trúc thượng tầng chính trị xã hội. Chúng ta phát triển nền kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa, thì kinh tế nhà nước giữ vai trò chủ đạo chính là “lực lượng vật chất quan trọng để Nhà nước định hướng và điều tiết nền kinh tế, góp phần ổn định kinh tế vĩ mô”.

Thứ ba, nhân dân ta, trước hết là giai cấp công nhân, giai cấp nông dân đi theo Đảng, dưới sự lãnh đạo của Đảng làm nên những thắng lợi vĩ đại, suy cho cùng là để được làm chủ cuộc sống, làm chủ xã hội. Cả lý luận và thực tế cho thấy, người dân muốn làm chủ cuộc sống, làm chủ xã hội thật sự, thì trước hết phải làm chủ trong lĩnh vực kinh tế, mà cụ thể là làm chủ trong quan hệ giữa người với người về sở hữu tư liệu sản xuất; làm chủ về địa vị tổ chức quản lý sản xuất và làm chủ về phân phối sản phẩm. Để có điều ấy chính là phải tập trung xây dựng kinh tế nhà nước giữ vai trò chủ đạo, cùng với kinh tế tập thể ngày càng trở thành nền tảng vững chắc của nền kinh tế quốc dân.

Từ những trình bày trên, chúng tôi đề nghị giữ lại Điều 19 Hiến pháp năm 1992, thành khoản 3 trong Dự thảo sửa đổi Hiến pháp năm 1992./.

²⁾ Đảng Cộng sản Việt Nam. *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XI*. Nxb Chính trị Quốc gia, Hà Nội, 2011, tr. 73 – 74.

³⁾ Đảng Cộng sản Việt Nam. *Sđd.*, tr. 101.